

Bijenzwerm in opbouw. Foto Richard de Bruijn

Bijenwolken; praktijkervaringen met zwermen

Tekst Bart de Coo

Rob van Hernen uit Hattem en Astrid Schoots uit Olst zijn bekende imkers. Rob is bekend van zijn bijenbedrijf met authentieke korven en Astrid is bekend als BD'er, cursusleidster en producente van een aantal mooie YouTube-filmpjes. Ze maakte bovendien ooit deel uit van de redactie van dit blad. Ze hebben gemeen met elkaar dat ze hun bijenvolken laten zwermen.

Wat nemen zij waar in de zwermtijd? Hoe gedragen zwermende bijen zich?

Rob en Astrid kletsen geen boekjes na, maar vertellen op mijn vragen wat ze ervaren.

ASTRID SCHOOTS

Wanneer komen de voorzwermen af?

Durf je daar iets algemeen over te zeggen?

Vaak komen ze voor het middaguur af, dus zo om 11.00 uur. Mijn ervaring is dat het niet per se mooi weer hoeft te zijn. Ze kunnen ook best tussen twee regenbuien door vertrekken. Toen ik nog in Zeist woonde, had ik de eerste voorzwermen vaak al eind april. Nu ik in Salland woon, komen ze pas half mei op zijn vroegst.

En de nazwermen? Zeg daar eens iets algemeen over?

Soms kan een volk wel vijf dagen een tuter hebben. Als het slecht weer is, komen ze niet af, maar als het even mooi weer is, dan zit ik als een bok op de haverkist. Dan sta ik er met mijn neus bovenop. Over rare tuters gesproken, ik maak zelfs mee dat een moeder dagenlang blijft tuten als de nazwerm al lang geschept is en de ratenbouw al flink op gang is gekomen! Vaak gaat er veel meer tijd dan een week overheen, voordat de nazwerm afkomt. Het overkomt me vaak dat ik denk, die komen niet meer, en dan hup, tien dagen

later, dan komt er weer een.

Ondertussen merk ik wel dat ik de dingen waar jij naar vraagt, niet meer zo exact registreer. In het verleden ben ik daar zeer fanatiek in geweest, maar op een dag dacht ik, laat ook maar. Toen heb ik alles heerlijk op zijn beloop gelaten. Ik heb dat echt als een soort bevrijding gevoeld. Dus je moet niet te

Astrid Schoots (l.) met bezoekers aan haar bijenstal. Foto Marc Hekking

Astrid bekijkt of de zwerm de korf goed inloopt. Foto Marc Hekking

veel stelligheden uit mijn mond optekenen!

Bij mij komt er meestal maar één nazwerm af. Zo'n volk snapt zelf wel wat een goede omvang is. Er is hier 's zomers weinig dracht en naar holle bomen zoek je ook vergeefs. Misschien dat dat een verklaring is. Ik weet het niet.

Vliegen ze wel eens op elkaar?

Nee, nog nooit gezien. Ze blijven altijd gescheiden. Ze gaan trouwens ook nooit op dezelfde plaats hangen. Wel altijd in dezelfde grote meidoornstruik hier in het weiland, maar nooit precies op dezelfde plaats. Als er twee zwermen tegelijk afkomen, dan zitten ze altijd een paar meter uit elkaar.

ROB VAN HERNEN

Ze zeggen altijd, als die doppen gesloten worden, dan komt de voorzwerm af. Of is daar toch wel iets op af te dingen?

Hou dat toch maar wel aan. Bijen lezen geen boekjes, dat weten we. Een voorzwerm is een explosie. Een voorzwerm heeft weelde nodig. Die neemt heel veel voedsel mee. Hij

Rob van Hernen met zijn korven op de heide in Wezep. Foto Richard de Bruijn

komt altijd met mooi weer. Bij het vlieggat zie je het niet perse dat de voorzwerm gaat afkomen. Dat wordt wel gezegd en soms klopt het ook wel, maar niet perse dus. Vaak gaan ze rennen rond het vlieggat en dan komt de voorzwerm af, maar dat zit allemaal heel kort op elkaar. Dan is het minutenwerk. Je hoort ook wel dat ze eerst een baard vormen en dat dan die baard kort voor het zwermen verdwijnt, omdat alle bijen naar binnen zijn om voer op te nemen. Dat gebeurt wel eens ja, maar vaak gebeurt het ook niet. Nee, ik durf er geen wetmatigheden in aan te wijzen. Je moet gewoon heel erg opletten.

Durf je iets algemeen te zeggen over de tijd tussen voor- en nazwerm? Hypothese: minimaal zeven, maximaal twaalf dagen!

O nee, dat kan nog veel langer duren. Het kan wel zestien dagen duren. Tussen tuter en nazwerm zit nooit veel tijd. Als je een tuter hoort, dan moet je echt oppassen, dan is het serieus.

Kunnen volken meerdere nazwermen geven?

Tijdens mijn eerste jaar dat ik zwermimkerde, heb ik ze volledig laten uitzwermen. Ik denk dat ik vier zwermen per volk had, dus één voorzwerm en drie nazwermen. Soms gaf een volk zelfs twee nazwermen op dezelfde dag. Ook een mooi geval was een volk dat vijf dagen achter elkaar elke dag een nazwerm gaf, toen twee dagen niet en toen kwam er nog een; inclusief voorzwerm dus zeven zwermen!

Ik heb vaak de aantekening gemaakt: "Volk heeft zich kaal gezwermd." Dus dan denk je dat er echt geen moertje meer in zit. Toch ging het goed. Een volk zwermt zich niet zo gauw kapot, vanuit de biologische optiek; vanuit onze optiek misschien wel. Kijk, als ik vijftien kilo heidehoning wil hebben, dan zwermt zo'n volk zich kapot ja. Maar een volk kan ook met drie kilo honing de winter overleven, als het maar klein genoeg is.

Laat je gedachten eens gaan over wat jij altijd noemt de 'tweede zwermp periode' in juli, dus de periode waarin de oude moeren nog eens willen zwermen.

Ik weet dat je in de bijenteelt, ook in de bijenteelt met korven, allerlei ingrepen en trucjes hebt, helemaal met maagdenzwermen. Maar hebben we het over het houden van bijen of over methoden die honing moeten gaan opleveren? Kijk, al die zwermen zijn levensvatbaar. Al die theorieën hoe groot die volken moeten zijn en hoeveel voer... Ze kunnen met drie, vier kilo de winter doorkomen. Dat vloekt met alle boeken. Maar, wat wel klopt met de boeken, als jij een volk hebt dat met vier kilo de winter doorkomt, dan moet je niet denken dat je daarmee veertig kilo koolzaadhoning gaat oogsten. Dan moet je denken aan een groot volk dat vijftien of twintig kilo wintervoer had. Die gaan dat presteren. Die kunnen ook op grond van hun voorraad in maart al heel veel broed aanzetten. Als je weinig hebt, dan ga je op de spaarstand leven en zo werkt het met bijen ook. Bijen kunnen dat heel goed. ●